

κὰδ δ' ἔπεσ' ἐν κονίησι μακῶν, σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας
 λακτίζων ποσὶ γαῖαν· ἀτὰρ μνηστῆρες ἀγαυοὶ
 χεῖρας ἀνασχόμενοι γέλω ἔκθانون. αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς 100
 ἔλκε διἑκ προθύροιο λαβῶν ποδός, ὄφρ' ἵκετ' αὐλήν,
 αἰθούσης τε θύρας· καί μιν ποτὶ ἐρκίον αὐλῆς
 εἶσεν ἀνακλίνας, σκῆπτρον δέ οἱ ἔμβαλε χειρὶ,
 καί μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 “ἔνταυθοῖ νῦν ἦσο σύας τε κύνας τ' ἀπερύκων, 105
 μηδὲ σύ γε ξείνων καὶ πτωχῶν κοίρανος εἶναι
 λυγρὸς ἐών, μή πού τι κακὸν καὶ μεῖζον ἐπαύρη.”
 Ἦ ῥα καὶ ἀμφ' ὤμοισιν ἀεικέα βάλλετο πήρην,
 πυκνὰ ῥωγαλέην· ἐν δὲ στρόφος ἦεν ἀορτήρ.
 ἄψ δ' ὁ γ' ἐπ' οὐδὸν ἰὼν κατ' ἄρ' ἔζετο· τοὶ δ' ἴσαν εἴσω 110
 ἠδὺ γελῶντες καὶ δεικανόωντο ἔπεσσι·
 ὦδε δέ τις εἶπεσκε νέων ὑπερηνορέοντων· 11α
 “Ζεὺς τοι δοίη, ξεῖνε, καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι
 ὅττι μάλιστ' ἐθέλεις καὶ τοι φίλον ἔπλετο θυμῷ,
 ὅς τοῦτον τὸν ἀναλτον ἀλητεύειν ἀπέπαυσας
 ἐν δήμῳ· τάχα γὰρ μιν ἀνάξομεν ἠπειρόνδε 115
 εἰς Ἐχέτον βασιλῆα, βροτῶν δηλήμονα πάντων.”
 Ὡς ἄρ' ἔφαν, χαῖρεν δὲ κληιδόνη δῖος Ὀδυσσεύς.
 Ἀντίνοος δ' ἄρα οἱ μεγάλην παρὰ γαστέρα θῆκεν,
 ἐμπλειήν κνίσσης τε καὶ αἵματος· Ἀμφίνομος δὲ
 ἄρτους ἐκ κανέοιο δύω παρέθηκεν αἰείρας 120
 καὶ δέπαϊ χρυσέῳ δειδίσκετο φώνησέν τε·
 “χαῖρε, πάτερ ὦ ξεῖνε· γένοιτό τοι ἔς περ ὀπίσσω
 ὄλβος· ἀτὰρ μὲν νῦν γε κακοῖς ἔχειαι πολέεσσι.”
 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 “Ἀμφίνομ', ἦ μάλα μοι δοκέεις πεπνυμένος εἶναι· 125
 τοίου γὰρ καὶ πατρός, ἐπεὶ κλέος ἐσθλὸν ἄκουον,
 Νῆσον Δουλιχιῆα ἐὺν τ' ἔμεν ἀφνειὸν τε·
 τοῦ σ' ἔκ φασι γενέσθαι, ἐπητῆ δ' ἀνδρὶ ἕοικας.
 τοῦνεκά τοι ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καί μευ ἄκουσον·
 οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο 130

κάτω μέσα στις σκόνες έπεσε μουγκρίζοντας, και σφίγγοντας τα δόντια
 το χῶμα με τα πόδια του κλωτσούσε· οι δε περιτράνοι μνηστήρες,
 ψηλά τα χέρια τους σηκώνοντας, έσκασαν στα γέλια. Ο Οδυσσεάς πάλι 100
 από το πόδι πιάνοντας τον έσυρε απ' την πόρτα, ωστόσο στην αυλή έφτασε,
 και στις εισόδους της υποστυλίας αίθουσας· κι αυτόν στο τειχίο επάνω της αυλής
 γέροντας ακούμπησε, μέσα στο χέρι το ραβδί του έβαλε,
 και τη φωνή υψώνοντας του έλεγε λόγια που πετούν στον άνεμο·
 «Εδώ να κάτσεις τώρα χοίρους και σκύλους να διώχνεις μακριά, 105
 σε ξένους και φτωχούς εσύ να μην το παίζεις αρχηγός
 τέτοιος ελεεινός που είσαι, να μη σε βρει άλλο χειρότερο κακό.»
 Είπε, και γύρω στους ώμους του έβαλε το βρώμικο σακούλι
 τρύπιο παντού· το οποίο από λεπτό σχοινί κρεμόταν.
 Κι αμέσως στο κατώφλι πίσω πήγε και κάθισε· εκείνοι πάλι μέσα μπήκαν 110
 σκασμένοι όλοι στα γέλια και (κύπελλο υψώνοντας) του ευχόντουσαν·
 και έτσι κάποιος είπε από τους νεαρούς τους λίαν αλαζόνες· 11α
 «Ο Δίας να σου δώσει, ξένε, και οι άλλοι αθάνατοι θεοί
 ό,τι προπάντων θέλεις και στη ψυχή σου είναι αρεστό,
 ο οποίος αυτόν τον άπληστο σταμάτησες να τριγυρνά
 μέσα στο δήμο· γρήγορα θα τον πάμε στην απέναντι στεριά 115
 στον βασιλιά Έχέτον, που από τους θνητούς κανέναν δεν λυπάται.»
 Έτσι είπαν, κι εκείνος χάρηκε με τα καλά τους λόγια ο θεός Οδυσσεάς.
 Έπειτα ο Αντίνοος μπροστά του έβαλε κοιλιά μεγάλη
 λίπος κι αίμα γεμάτη· ο δε Αμφίνομος (με τη σειρά του)
 δύο ψωμιά του έβαλε που πήρε από κάνιστρο 120
 και κύπελλο προς το μέρος του υψώνοντας χρυσό του είπε·
 «Χαίρε, πατέρα ξένε· είθε στο μέλλον πλούτος και ευτυχία
 να σε βρουν· τώρα ωστόσο πλήθος συμφορές σε δέρνουν.»
 Και προς αυτόν ανταπαντώντας είπεν ο πολυμήχανος Οδυσσεάς·
 «Αμφίνομε, πραγματικά μου φαίνεσαι πως είσαι συνετός πολύ· 125
 τέτοιος και ο πατέρας σου, όταν το λαμπρό κλέος εκείνου άκουγα,
 ότι ο Νίσος από το Δουλίχιο μέγας πολύ και πλούσιος ήταν·
 από αυτόν λένε ότι εσύ γεννήθηκες, και μοιάζεις μ' άνδρα σώφρονα.
 Γι' αυτό και κάτι θα σου πω, σύ δε στο νου σου να το βάλεις και άκουσέ μου·
 τίποτα πιο αδύναμο από τον άνθρωπο η γη δεν τρέφει 130

Ρήση
 Οδυσσεά
 προς Αμφίνομο
 (στ. 117-57)

πάντων ὅσσα τε γαῖαν ἔπι πνεῖει τε καὶ ἔρπει.
 οὐ μὲν γὰρ ποτέ φησι κακὸν πείσεσθαι ὀπίσσω,
 ὄφρ' ἄρετὴν παρέχῃσι θεοὶ καὶ γούνατ' ὀρώρη·
 ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ λυγρὰ θεοὶ μάκαρες τελέσωσι,
 καὶ τὰ φέρει ἀεκαζόμενος τετληότι θυμῷ. 135
 τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 οἷον ἐπ' ἤμαρ ἄγησι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
 καὶ γὰρ ἐγὼ ποτ' ἔμελλον ἐν ἀνδράσιν ὄλβιος εἶναι,
 πολλὰ δ' ἀτάσθαλ' ἔρεξα βίῃ καὶ κάρτεϊ εἶκων,
 πατρί τ' ἐμῷ πίσυνοσ καὶ ἐμοῖσι κασιγνήτοισι. 140
 τῷ μὴ τίς ποτε πάμπαν ἀνὴρ ἀθεμίσιος εἶη,
 ἀλλ' ὃ γε σιγῇ δῶρα θεῶν ἔχοι, ὅττι διδοῖεν.
 οἷ' ὀρώω μνηστῆρας ἀτάσθαλα μηχανόωντας,
 κτήματα κείροντας καὶ ἀτιμάζοντας ἄκοιτιν
 ἀνδρός, ὃν οὐκέτι φημι φίλων καὶ πατρίδος αἴης 145
 δηρὸν ἀπέσσεσθαι· μάλα δὲ σχεδὸν· ἀλλὰ σε δαίμων
 οἴκαδ' ὑπεξαγάγοι, μηδ' ἀντιάσειας ἐκείνω,
 ὅπποτε νοστήσειε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν·
 οὐ γὰρ ἀναιμωτί γε διακρινέεσθαι οἷω
 μνηστῆρας καὶ κείνον, ἐπεὶ κε μέλαθρον ὑπέλθῃ." 150
 Ὡς φάτο, καὶ σπείσας ἔπιεν μελιηδέα οἶνον,
 ἄψ δ' ἐν χερσὶν ἔθηκε δέπας κοσμῆτορι λαῶν.
 αὐτὰρ ὁ βῆ διὰ δῶμα φίλον τετιμημένος ἦτορ,
 νευστάζων κεφαλῇ· δὴ γὰρ κακὸν ὄσσετο θυμῷ.
 ἀλλ' οὐδ' ὧς φύγε κῆρα· πέδησε δὲ καὶ τὸν Ἀθήνη 155
 Τηλεμάχου ὑπὸ χερσὶ καὶ ἔγχεϊ Ἴφι δαμῆναι.
 ἄψ δ' αὖτις κατ' ἄρ' ἔζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη.
 Τῇ δ' ἄρ' ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 κούρη Ἰκαρίοιο, περίφροσι Πηνελοπείῃ,
 μνηστήρεσσι φανῆναι, ὅπως πετάσειε μάλιστα 160
 θυμὸν μνηστῆρων ἰδὲ τιμήεσσα γένοιτο
 μᾶλλον πρὸς πόσιός τε καὶ υἱέος ἢ πάρος ἦεν.
 ἀχρεῖον δ' ἐγέλασεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
 "Εὐρυνόμη, θυμὸς μοι ἐέλδεται, οὐ τι πάρος γε,

απ' ὅλα ὅσα πάνω σ' αὐτὴν κινούνται κι αναπνέουν.
 Ποτέ πραγματικά δεν λέει ὅτι θα του συμβεῖ κακὸ στο μέλλον,
 ὅσο οἱ θεοὶ του δίνουν δύναμη καὶ στέκεται γερά στα πόδια του·
 ὅταν ωστόσο καὶ συμφορὲς του στείλουν οἱ μακάριοι θεοί,
 αὐτὲς τις υποφέρει τότε ἀναγκαστικά με θλίψη στη ψυχή. 135
 Γιατί ὁμοῖος ὁ νοὺς αὐτῶν που ζοῦν πάνω στη γῆ,
 ὅπως τὴν κάθε μέρα φέρνει τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων ὁ πατέρας.
 Κι ἐγὼ εἶχα τὴν τύχη κάποτε πλούσιος κι ευτυχισμένος νὰ 'μαι μες στους ἀνθρώπους,
 πολλὰ ὁμως ἀνόσια ἐπραξα παρασυρμένος ἀπὸ τὴ βία καὶ τὴ δύναμή μου,
 ἔχοντας στον πατέρα μου πεποιθήση καὶ στους δικούς μου ἀδελφούς. 140
 Γι' αὐτὸ ποτέ κανεῖς ἀνόσια καὶ ἀνομα νὰ μὴν συμπεριφέρεται,
 ἀλλὰ σιωπηρὰ αὐτὸς τὰ δῶρα τῶν θεῶν ν' ἀπολαμβάνει, ὅτι του δίνουν.
 Ὅπως καὶ τώρα τοὺς μνηστήρες βλέπω ἀνόσια νὰ μηχανεύονται,
 τὰ υπάρχοντα νὰ ἀφανίζουν καὶ τὴ γυναῖκα ν' ἀτιμάζουν
 ἀνδρός, ὁ ὁποῖός λέω δεν θὰ 'ναι γιὰ πολὺ ἀκόμη ἀπὸ τοὺς φίλους μακριὰ 145
 καὶ τὴ δική του πατρικὴ γῆ· ἀντίθετα εἶναι πολὺ κοντά· ἀλλὰ ἐσένα μακάρι ὁ θεὸς
 στο σπίτι σου νὰ σε οδηγήσει, μακάρι ἐκεῖνον νὰ μὴν τον συναντήσεις,
 ὅταν πίσω θα ἐπιστρέψει στὴν πατρικὴ του ἀγαπημένη γῆ
 γιὰτί νομίζω δεν πρόκειται ἀναίμακτα νὰ χωρισθεῖτε ἐκεῖνος
 καὶ οἱ μνηστήρες, ὅταν ξαφνικά μες στο ἀνάκτορο βρεθεῖ.» 150
 Ἔτσι εἶπεν, κι ἀφοῦ ἔχυσε στάλες ἤπιε τὸ μελίγλυκο κρασί,
 κι ἀμέσως τὸ κύπελλο στα χέρια ἔβαλε τοῦ ταξιάρχῃ τῶν λαῶν.
 Ὁ ὁποῖός μες στο ἀνάκτορο βιάδιζε θλιμμένος στη ψυχή,
 με τὸ κεφάλι του σκυφτό· γιὰτί ἤδη τὸ κακὸ ἐβλεπε μέσα του.
 Ἀλλ' οὔτε κι ἔτσι ξέφυγε τὸν μαῦρο θάνατο· τὸν ἔδεσε κι αὐτὸν ἡ Ἀθήνη 155
 κραταιὰ νὰ δαμασθεῖ ἀπὸ τὰ χέρια καὶ τὸ ἀκόντιο τοῦ Τηλέμαχου.
 Καὶ πίσω ξανά πήγε καὶ κάθισε στον θρόνο απ' ὅπου εἶχε σηκωθεί.
 Σ' ἐκείνην πάλι ἄλλα ἔβαλε στο νοῦ της ἡ λαμπερόφθαλμη θεὰ Ἀθήνη,
 στὴν κόρη τοῦ Ἰκάρου, τὴ συνετὴ πάνω απ' ὅλες Πηνελόπη,
 νὰ ἐμφανισθεῖ μπροσ στους μνηστήρες, νὰ κάνει ὀλοφάνερο 160
 τὸν πόθο τῶν μνηστῆρων κι ἐκείνη περισσότερο απ' ὅτι προηγουμένως
 νὰ γίνεῖ ἀξία τιμῆς ἀπὸ τὸν ἀνδρὰ της κι ἀπὸ τὸ γιο της.
 Γέλασε με τὴν ἰδέα μόνῃ της καὶ λόγια εἶπε καὶ ὀνόμαζε·
 «Εὐρυνόμη, μέσα ἡ καρδιά μου ἐπιζητᾶ, κάτι που πρὶν δεν αἰσθανόμουν,

Εμφάνιση
 Πηνελόπης
 στους μνηστήρες.
 Διάλογος
 με Τηλέμαχο.
 Δῶρα
 μνηστῆρων
 (στ. 158-303)